

moj planet

www.mladinska.com/mojplanet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

Moj TEST

Ljubezen pri živalih

Svetovni dan vode

Meteorolog

POSTER

MESEČNIK • LETNIK 9 • 3,90 € za naročnike v šoli, 4,16 € za naročnike na domu, 4,95 € v prosti prodaji

9 771854 288098

Svet je lep!

Dragi planetovci!

Voda, zrak, energija ... kako zelo smo odvisni od naravnih virov, smo lahko spoznali pozimi, ko po mnogih slovenskih domovih ni bilo elektrike in nas je zeblo. Tokrat ob svetovnem dnevu voda izpostavljamo pomen vode, tekočine, ki nam daje življenje, v obliki poplav in ujm pa kaže na ranljivost človeštva, ki je tudi ves tehnološki razvoj skozi stoletja ne more preprečiti v celoti. Da je treba živeti v sozvočju z naravo in spoštovati okolje, poslušamo venomer in povsod, a na koncu najbolj velja tisti rek, ki pravi, da mora vsak posameznik prispevati svoj delček k čisti naravi. In kot smo ljudje odvisni od narave, tako so tudi naši domači ljubljenci neobgleni in odvisni od naše skrbi zanje. Z našim odnosom do njih kažemo, koliko znamo biti odgovorni in skrbni do sebe in drugih, ampak planetovci smo že velikokrat dokazali, da smo iz pravega testa. Iz vaših pisem, vprašanj in predlogov za članke veje tista prava toplota, zaradi katere je svet svetlejši. Neža in Ivana sta tokratni Planetovi junakinji meseca, saj pišeta, da imata doma dva paličnjaka, psičko Dondo in kanarčka in da sta imeli v preteklosti tudi zajčke, hrčka, ribe in papagaja.

To je pa že lepa bera izkušenj in veliko vprašanj za našega dr. Vetka!
Lepo se imejte! In pišite!

Senja Požar, odgovorna urednica

4

24

40

46

12

4 DIVJE ŽIVALI

Ljubzensko življenje živali

8 LATINSKA AMERIKA

Naravni rekordi

10 PROJEKNO DELO

Naravoslovje v knjižnici

12 POSKUS

Ublek

14 ZANIMIVOSTI IZ SVETA

Ribiči v Tajskem zalivu

16 ZVERI

Velike mačke

18 NARAVOSLOVNI POKLICI

Meteorolog

20 NARAVNI POJAVI

Prepoznaj oblake

22 ČLOVEŠKO TELO

Ovisnost

24 TA MESEC

26 FOTOGRAFIJA MESECA

27 POSTER

Konja, Račka

36 DR. VETKO

38 OKOLJE

22. marec, svetovni dan voda

40 KLJUČAVNICA

42 PLANETOV STRIP

Divji zahod

46 POTEKANJA PO SLOVENIJI

Piran

48 MOJ TEST

Radovednost

50 SIVE CELICE

52 NUŠIN KOTIČEK

Zakaj se Umi godi krivica?

54 MOJ PLANET PRIPOROČA

56 VAŠA POŠTA

Pišite nam na moj.planet@mkz.si ali www.mladinska.com/mojplanet, kjer najdete poskuse pa tudi učne liste in filme.

Vsa živa bitja se rodimo, rastemo, odrastemo in se razmnožujemo zato, da imamo potomce, ki nosijo nekaj naših lastnosti. Da prihodnjim rodovom predamo svoje gene. Živali in ljudje smo v milijonih let razvoja oblikovali vrsto različnih načinov za ohranitev vrste. Skoraj toliko jih je, kot je živalskih vrst. Kaj sploh vemo o ljubezni med živalmi? Jim res vladajo samo nagoni? Obstaja med njimi podobna privlačnost kot med ljudmi? So si partnerji zvesti vse življenje?

Boj za naklonjenost ljubljene osebe je lahko zelo naporen. A tudi ljubezen pri živalih ni tako preprosta, kot bi si mislili. Ste že kdaj doživeli, da bi si fant tako prizadeval pridobiti družico, da več tednov ne bi jedel in bi popolnoma shiral? Pri afriški antilopi je to povsem običajno.

Razmnoževanje

je biološki proces ustvarjanja novih organizmov. Je gonilo življenja, saj le tako lahko nastajajo vedno novi osebki. Živali se razmnožujejo spolno ali nespolno. **Nespolno** se razmnožujejo nižje razviti organizmi. Pri tej vrsti razmnoževanja nastane potomec le iz enega bitja. Pri bakterijah na primer poteka tako, da se celica preprosto razdeli na dva dela. »Samca« in »samice« sploh ni, saj ni različnih spolov.

Ljubezen življenje

Spolno se razmnožujejo višje razviti organizmi. Poznamo **samca** – žival moškega spola, in **samico** – žival ženskega spola. Vsak od staršev prispeva polovico genskega materiala za potomce. **Večina živali pa tudi rastlin se razmnožuje spolno.** Zanimivo je, da se nekatere živali lahko razmnožujejo enkrat spolno, drugič pa nespolno. Tak primer so denimo nekatere ribe in morske zvezde. Ko so razmere ugodne, torej je dovolj hrane, se množijo nespolno, ker tako nastane veliko potomcev. Ko so jim razmere za življenje manj naklonjene, pa se množijo spolno.

nsko je živali

Ljubezenske strategije

Skoraj toliko, kot je živalskih vrst, je tudi načinov parjenja in snubljenja. Nekatere živali potrebujejo kar nekaj let, da spolno dozori in so se sploh sposobne razmnoževati. Običajno imajo tudi malo potomcev. Druge živali se razmnožujejo precej hitreje in imajo veliko potomcev, vendar od teh večina ne preživi do odraslosti. Vzemimo na primer **zajca**, ki spolno dozori zelo zgodaj, že pri osmih mesecih starosti, in je **sposoben imeti do trideset potomcev na leto**. Ali pa mušica, ki spolno dozori pri starosti 14 dni, na leto pa ima 900 potomcev.

Živali se razlikujejo po tem, kolikokrat na leto se pari. Nekatere živali se, podobno kot ljudje, lahko pari vse leto. Druge se pari le enkrat ali nekajkrat na leto, navadno vezano na letni čas.

Spolno razmnoževanje zagotovi mešanje genskega materiala, kar vodi v večjo raznovrstnost. Je tudi vodilo evolucije in napredka, saj je podobno kupovanju loterijske srečke. Kako se zmeša genski material obeh staršev, je povsem stvar naključja. Potomci se rodijo z drugačno mešanico lastnosti, kot jih imajo njihovi starši. Lastnosti, ki jim pomagajo preživeti, se prenašajo naprej na naslednje rodove.

Parjenje

Parjenje je, biološko gledano, združitev samca in samice in notranja oploditev samice. Pri nekaterih živalih k parjenju prištevamo tudi skrb za mladiče, denimo gradnjo gnezd pri pticah.

Podobnost ali različnost?

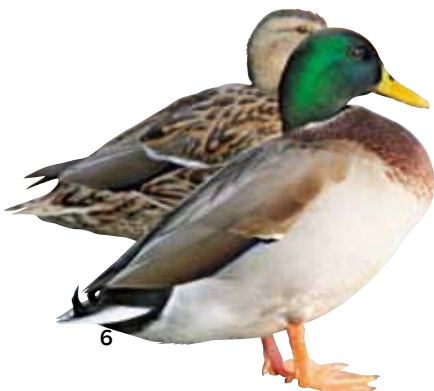
Pri nekaterih vrstah so si samci in samice zelo podobni. Pravimo, da ni spolnega dimorfizma. Živali spolnih znakov ne kažejo navzven. Tak primer so na primer **psi** in **mačke**. Res moramo dobro pogledati, da ločimo psa od psičke ali mačka od mačke. Še bolj izrazit primer so **kače**, kjer spol lahko ugotovimo šele s posebnimi pripomočki, s katerimi pogledamo v notranjost telesa in poiščemo ženske ali moške spolne organe. Tudi samci in samice **papig** so si zelo podobni, pri skobčevkah, denimo, se ločijo po barvi kože nad kljunčkom. Samčki imajo modro, samice pa rožnato obarvano.

Pri nekaterih živalih pa so med samcem in samico zelo očitne razlike. Samec **divjega petelina** je zelo lepo obarvan, samica pa je precej manjša in grahasta, njeno perje je rjavo-sive barve. Mislili bi, da sploh ne gre za isto vrsto živali.

Sezonski spolni dimorfizem

Pomeni, da se razlike med spoloma pokažejo šele med sezono parjenja. Dober primer je **raca mlakarica**. Pozimi, v času razmnoževanja, so racmani odeti v svatovske barve. Glava in vrat sta kovinsko zelene barve, na vratu je tudi lepa »verižica« – bel obroč. Hrbet je svetlo rjav, boki svetlo sivi, prsi kostanjevo rjave, letalna peresa pa so siva s črno obrobo. Nad repom je perje zelene, pod repom pa črne barve. Prav neverjetno pisan je!

Po parjenju se perje zamenja in samec postane povsem podoben samici. Zato ju poleti skoraj ne moremo ločiti med sabo. Oba sta rumenkaste do sivorjave barve.

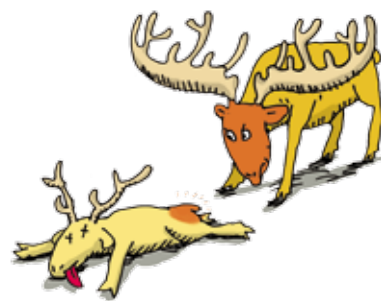

Samci proti samicam

Samci želijo oploditi čim več samic. Samice so večinoma bolj izbirčne, saj želijo, da njihove spolne celice oplodi najboljši samec. Zato se mora v živalskem kraljestvu precej samcev krepko truditi, da se dokažejo samici.

Kdo bo močnejši

Zelo pogosto se samci za naklonjenost samic borijo z drugimi samci. Boji so včasih lahko zelo hudi in posledice boleče, celo smrtne. **Jeleni** se na primer grobo spopadejo z velikimi rogovi pa tudi z brkami ne skoparijo. **Mesojede živali** rade preizkusijo moč svojega zobovja in poškodbe so lahko strašne. Nekateri samci se, ko vidijo, da je drugi zanje premočan, preprosto umaknejo in poskusijo srečo drugje. Včasih je dovolj že zastraševalni položaj nasprotnikovega telesa, da samec pobegne. Spet drugi samci se neustrašno borijo do svojega bridkega konca. Boji med samci seveda ne potekajo zaman. Večinoma namreč zmaga največji, najmočnejši, najbolj iznajdljiv ali najbolj izkušen samec in v naslednje rodove se tako prenesejo najboljši geni. Lahko rečemo, da tako poteka naravna selekcija, ki poskrbi, da vrsto nadaljujejo le najboljši osebki.

Ali veš?

- **Povodni konj** uporablja za zapeljevanje samice mešanico urina in blata, ki ga z vrtenjem repa šprica na vse strani.
- **Lignji** se pariyo od zore do mraka s krožnim plesom ... to traja tudi do dva tedna.
- **Pingvini** so romantična bitja. Samec podari izbranki kamen, ki ga je težko najti. Če samica darilo sprejme, se približata s trebuh in zaplešeta paritveni ples. Čeprav se morata večkrat ločiti, si ostaneta zvesta.
- **Ježevci** se na svojo izbranko polula, če ona to sprejme, to pomeni, da se je pripravljena pariti ...

Maja Stopar

Puščava Atakama

– najbolj suha puščava na svetu

Med Tihim oceanom in gorovjem Andi na severu države Čile leži **puščava Atakama**. V okoli **100.000 km²** veliki puščavi skoraj nikoli ne dežuje. Je **najbolj suha puščava na svetu**. Povprečna količina padavin je komaj 1 milimeter na leto. To pomeni, da tudi po več sto let ni dežja! Edina vlaga v puščavi je **megla**, ki se dviga nad oceanom in omogoča rast kaktusov. Zaradi rdeče prsti v Atakami pogosto snemajo filmske prizore z Marsa, posneli pa so tudi enega od filmov o Jamesu Bondu. Danes je Atakama priljubljena med astronomi kot **opazovališče vesolja**.

Amazonka

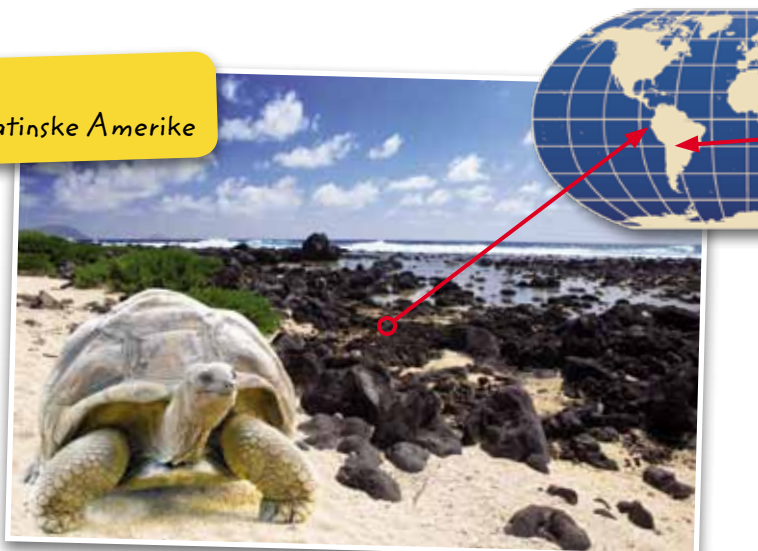
– najdaljša reka na svetu

Reka Amazonka se vije skoraj po celotni širini Južne Amerike od zahoda proti vzhodu. Po najnovejših meritvah je dolga **6800 km** in je **najdaljša reka na svetu**. Izvira visoko v perujskih Andih, na poti do izliva pa se vanjo steka več kot 1000 pritokov. **Porečje Amazonke** sestavlja 7 milijonov km² površine in je **največje na svetu**. Porečje je splet nižinskih rek in **največjega deževnega pragozda na svetu**. Amazonka se zliva v Atlantski ocean z velikansko delto, ki je široka okoli 300 km. Slovenski maratonski plavalec **Martin Strel** je leta 2007 preplaval to ogromno in nevarno reko.

Galapaško otočje – največji morski rezervat Latinske Amerike

Galapaško otočje leži v Tihem oceanu okoli 1000 km zahodno od obale Ekvadorja. Otočje **vulkanskega nastanka** sestavlja 14 večjih otokov in preko 100 manjših otokov. Skupaj z morjem merijo **45.000 km²** in so **največji morski naravni rezervat** Latinske Amerike in **drugi največji na svetu**. Otoki so zasloveli po zaslugi **Charlesa Darwina**, ki je preučeval bogat rastlinski in živalski svet. Na Galapaškem otočju živijo **orjaške želve**, legvani, morski levi in številne vrste ptic, ki jih ne najdemo nikjer drugje na svetu.

rekordi

Gejzirji El Tatio

– največje polje gejzirjev na južni polobli

Na visoki gorski planoti Altiplano v Andih je na višini okoli **4300 m** obsežno območje vulkanskega delovanja. Na severu Čila blizu meje z Bolivijo je **polje gejzirjev z imenom El Tatio**. Polje gejzirjev meri okoli **3 km²**, na njem pa je okoli **80 gejzirjev** in **70 fumarol**. Gejzirji slovijo po izbruhih vroče vode, fumarole pa so nekakšni 'vulkanski dimniki', iz katerih uhajata dim in pepel. El Tatio velja za **največje polje gejzirjev na južni polobli** in **tretje največje na svetu**. V jeziku staroselcev El Tatio pomeni 'jokajoči starec'.

Slapovi Iguazú

– najmogočnejši slapovi
Latinske Amerike

Slapovi Iguazú so znameniti slapovi na istoimenski južnoameriški reki med Brazilijo in Argentino. Ime slapov izvira iz gvaranščine in pomeni 'velika voda'. Mogočne slapove v obliki podkve sestavlja kar **275 posameznih slapov**. Skupna **širina slapov je 2700 m**, od tega 1900 m na argentinski in 800 m na brazilski strani. Slapovi so tako obsežni, da imata obe državi na območju slapov svoj narodni park. Slapove Iguazú je Unesco razglasil za **svetovno naravno dediščino** kot **najveličastnejše slapove na svetu**.

Salar de Uyuni – največja slana ravnina na svetu

Obsežna slana ravnina **Salar de Uyuni** na jugozahodu Bolivije se razteza na planoti v predgorju Andov na višini 3656 m in je nastala z izsušitvijo nekdanih jezer. Skorja soli je ponekod debela več metrov. Slana nižina meri skoraj **10.582 km²** in je **največja slana ravnina na planetu**. Življenja v slani puščavi je zelo malo. Občasno jo obišče okoli 80 vrst ptic, med katerimi so najbolj znani **plamenci**. Med rastlinami uspevajo samo posebne vrste kaktusov. Po dežju slano ravnico zalije voda in tako nastane **največje ogledalo na svetu**, v katerem se ogleduje nebo!

FOTOGRAFIE: SHUTTERSTOCK

Vlasta Mlakar

KAKO LAHKO UPORABIMO RASTLINE?

Tokrat smo pri pouku naravoslovja v šolski knjižnici obiskali šestošolce OŠ Selnica ob Dravi. V knjižnici? Seveda, tudi naravoslovci ogromno časa prebijejo za knjigami! Morda celo več kot v naravi. No, v mrzlih in deževnih dneh se je o rastlinah bolje učiti na toplem, v prostoru z vonjem po knjigah.

6. b OŠ Selnica ob Dravi

In zakaj prav v knjižnici? Prvič zato, da v razredu ne bi postalo dolgčas. In drugič zato, ker se moramo naučiti tudi iskanja virov, iz katerih črpamo znanje. Kako poiskati ustrezno knjigo o rastlinah, ki nas zanimajo? Katere so ključne besede? In kakšna vprašanja si moramo zastaviti med učenjem? Šestošolci so se o rastlinah že učili, v knjižnici pa so svoje znanje ponovili in izvedeli marsikaj novega. Za bolj zabaven začetek je knjižničarka prebrala **zgodbo o zdravilnih in nevarnih rastlinah**.

Z žrebom so se učenci razdelili v skupine in sestavili dele sličic. Ena izmed skupin je sestavila praprotno glistovnico. Ste vedeli, da **poznamo kar 20.000 vrst praprotnic**? In zakaj je koristna glistovnica? Iz nje lahko skuhamo čaj, ki pomaga proti glistam.

Kratek kviz! Je trditev pravilna ali nepravilna?
»Gobe spadajo med glive in niso rastline.«
Rumen semaforček pomeni, da je trditev pravilna.

ČAS, DA SE NAUČIMO NEKAJ NOVEGA!

Ste vedeli, da **v Sloveniji raste 400 vrst zdravilnih rastlin**?

O zdravilnih rastlinah smo iskali veliko koristnih podatkov.

Zdaj pa timsko delo! Prva skupina je v **miselni vzorec** zapisala najpomembnejše podatke.

Dekleta so v knjižnici **poiskala dodatno literaturo**. Izbrala so Moj vodnik po živalskem in rastlinskem svetu ter priročnik Naravna lekarna. Spoznala so tudi, kako pravilno navesti uporabljene vire.

Ena izmed skupin je **poiskala pozitivne in negativne učinke rastlin**. Na plakatu z »ribjo kostjo« so zgoraj zapisali pozitivne učinke.

Kaj so **samonikle rastline**? Odgovor poiščemo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. To **so divje rastline, ki se zasejejo same in so običajno enoletnice ali dvoletnice**.

»Uporabne so za zdravljenje obolenj, za prehrano, proizvajajo kisik in krasijo naš planet,« je povedal Nik. Samo pa je dodal negativne lastnosti nekaterih rastlin, ki so zapisane v spodnjem delu ribje kosti: »Strupenost, škodljivost zdravju, povzročanje odvisnosti in alergij.«

Tokrat ni ocenjevala učiteljica, ampak učenci.

Peta skupina je zapisala vprašanja za ponavljanje prebrane snovi. Nalepili so jih na Bloomovo hišico – v spodnje nadstropje najlažje in na podstreho najtežje vprašanje. Ali vi veste, **kje raste najstarejša slovenska lipa?**

Na tarčo so s pikicami označili, kako so bili zadovoljni z vodenjem učiteljic, načinom dela pri uri, vzdušjem in delom v skupini ter z vsebino in uporabnostjo pridobljenega znanja. Na posebne listke pa so lahko tudi zapisali, kaj jim je bilo všeč – pa tudi, kaj bi spremenili, da bi bila naslednja ura še bolj zanimiva. Šolski zvonec se je tokrat kar prehitro oglasil!

V vsakdanjem življenju smo navajeni, da so trdne stvari trdne in ohranjajo obliko, na primer miza, tekoče stečejo na dno posode ali kot voda po rečni strugi v morje, plinaste pa zasedejo ves prostor okoli trdnih teles in tekočin, na primer zrak, ki nas obdaja. Toda v naravi so še snovi, ki se ne podrejajo tem enostavnim pravilom. Učenjaki jim pravijo nenevtonske tekočine. Ena od teh je tako imenovani ublek.

To hecno ime je snov dobila po otroškem romanu ameriškega pisatelja, ki se je skrival pod imenom Dr. Seuss, v katerem je glavni junak svoje kraljestvo reševal pred lepljivo snovjo *oobleck*. Vsem nenavadnostim navkljub pa te snovi ni prav nič težko narediti.

Potrebuješ:

- jedilni škrob (gustin)
- vodo
- večjo posodo za mešanje

UBLEK

POSTOPEK

Večjo količino škroba stresemo v posodo, mu postopoma dodajamo vodo in mešamo kar z roko. Ko voda namoči ves škrob, dobimo gosto tekočino ublek, ki mezi med prsti. S tako pripravljeno čudno snovjo se lahko naše spoznavanje njenih nenavadnih lastnosti začne.

Edini sestavini ubleka sta čisto navaden škrob, ki ga dobimo v vsaki trgovini z živili, in voda.

Čudo prečudno

Če ublek nežno mešamo z roko, čutimo, da je to povsem navadna tekočina, podobna masi za palačinke. Dokler so gibi roke počasni, je res tako. Toda če poskušamo na hitro potegniti roko iz ubleka, ta nenadoma postane povsem trd in roka ostane ujeta v njem. Ko nehamo vleči roko, postane ublek spet tekoč.

Škrobu postopoma dodajamo vodo, dokler ne dobimo goste tekočine. Navadno na dva kozarca škroba zadostuje kozarec vode.

Poskus z ublekom je lepa popestritev pouka naravoslovja, pri katerem lahko sodelujejo vsi učenci. Škrob ni drag, ni škodljiv, pa tudi roke in obleko je mogoče enostavno očistiti.

Če na ublek ne delujemo s silo, je tekoč.

Nekaj podobnega se zgodi, če z roko počasi zajamemo ublek iz posode. Prav dobro čutimo in vidimo, kako teče med prsti. Če pa dlan hitro stisnemo v pest, postane trd kot kamen. Ko stisk popusti, spet steče.

Če ublek hitro potegnemo, postane trden kot kamen.

Če počasi stopimo v ublek, se vanj pogreznemo. Če pa po njem cepetamo, je tako, kot bi hodili po trdnih tleh.

Ublek je torej tekoč, ko pa nanj pritisnemo, postane v hipu trd. To njegovo lastnost lahko preizkusite tudi tako, da udarite po njegovi gladini, ko je v posodi. Trdo je, kot bi udarili po mizi. Če pa roko nežno spustite nanj, se bo potopila kot v vsako drugo tekočino.

Zakaj je tako?

Škrob sestavljajo **dolge molekule**. Ko škrobu dolijemo vodo, se z njo slabo meša. Ob stiku z vodo se zato dolge molekule škroba zvijejo kot plastični pasovi, ki jih kolesarji uporabljajo za zaščito hlač pri gležnjih. Nastane nekakšna tekočina oziroma mešanica škrobnih kroglic in vode. Če se ta zmes giblje počasi oz. nanjo delujemo z majhno silo, potem je tekoča, saj se škrobne molekule lepo »kotalijo« druga mimo druge. Ko pa zmes stisnemo ali udarimo po njej, se molekule škroba razvijejo in nastane trdno prepletena mreža dolgih molekul, ki se močno zvežejo med seboj kot pri tkanini. Mešanica zato ni več tekoča – dobi lastnosti trdne snovi.

Takim snovem pravimo nenevtonske tekočine.

Primer nenevtonske tekočine je tudi mokra mivka.

Andrej Guštin

Ribiči v Tajski

Južnokitajsko morje je zelo toplo in izredno bogato z ribami, zato je v vsaki vasi zelo veliko ribičev. Tekmovalnost med njimi pa je huda, saj vsako noč ulovijo zelo veliko rib. Samo tisti, ki pridejo z nočnega ribolova med prvimi, lahko upajo, da bodo svoj ulov dobro prodali.

Zabojčke z ribami ribiči kot po tekočem traku zmečejo na kopno.

Zamudniki morajo ribe posušiti na soncu ali polne košare zmetati na tovornjake, da jih predelajo v ribjo moko. Zjutraj mladi ribiči zabojčke z ribami kot po tekočem traku zmečejo na kopno, potem pa se spravijo k počitku, saj so po nočnem delu precej izčrpani. Vseeno pa so nas klicali in nam veselo mahali, ko smo se sprehajali po pomolu, saj v teh krajih le redko vidijo belce.

Mladi fantje po napornem delu

kem zalivu

Z ladje hodijo na kopno kar po dveh vrveh, ki jih napeljejo na pomol. Tudi moj prijatelj iz Španije je hotel preizkusiti ta »most«, pa je hitro ugotovil, da ni tako spreten kot domačini. Najprej ga je nagnilo v levo, potem ga je obrnilo in je skoraj čofnil v vodo. Nazadnje so mu z ladje pomagali ribiči, ki so navdušeno spremljali njegov podvig.

Malo manj spretno z ladje

Polne košare rib

Sušenje rib na
žičnati mreži

Ribe in druge morske sadeže sušijo tako, da jih razprostrejo po žičnati mreži, večje ribe pa pred tem še narežejo na tanjše kose, da se ne pokvarijo. Vse obale in pomoli v vasi **Hua Hin na Tajskem**, podobno kot v drugih mestih ob obali malajskega polotoka, so vsak dan polne rib, sip, lignjev in hobotnic, ki se sušijo.

Lignji, ki se sušijo
na soncu

FOTOGRAFIJE: JANIN KLEMENČIČ

Velike

Mačke so sesalci z gladkim in mehkim kožuhom, gibčnim telesom, ostrimi zobmi in kremplji. So zelo bistre, njihovi čuti so izostreni. Te odlične plenilke so najpopolnejši mesojedi od vseh zveri.

Leopard je izjemen plezalec in tudi odlično skače. Je manjši in vitkejši od tигра in močnejši od geparda. Leopardi imajo značilne lise na kožuhu. Obstajajo tudi črni leopardi, ki jim pravimo črni panterji.

Tiger je največja in najmočnejša vrsta velikih mačk. Največji tigri živijo v sibirskih gozdovih v Rusiji in tehtajo tudi več kot 300 kg. Bengalski tigri so dobri plavalci.

Jaguar živi v Južni Ameriki in odlično pleza. Ljudje včasih zamenjujejo jaguarje in leoparde; jaguarji so bolj čokati in malo počasnejši od leopardov. Poleg tega imajo jaguarji v rozetah na kožuhu črno piko, leopardi pa ne.

Ali veš

... da velikim mačkam rjojenje omogoča posebna zgradba grgavca (del sapnika)?

... da najglasneje med vsemi mačkami rjovejo levi?

... da velike mačke jedo zleknjene, male pa v pokrčeni drži?

mačke

Predstavniki velikih mačk so tiger, lev, leopard, snežni leopard, jaguar in gepard, po nekaterih virih pa tudi dimasti leopard.

Snežni leopard je zelo redka vrsta mačk in ne spada v isto vrsto kot leopard. Živi v visokogorju v Aziji, ima zelo gost kožuh in dolg rep.

Lev je med vsemi mačkami najbolj družabna vrsta in živi v krdelu. Odrasel samec ima na glavi in vratu dolgo gosto grivo, ki je nima nobena druga vrsta mačk.

Gepard ima najbolj atletsko telo med mačkami in je tudi najhitrejši med mačkami. Po postavi je podoben psom.

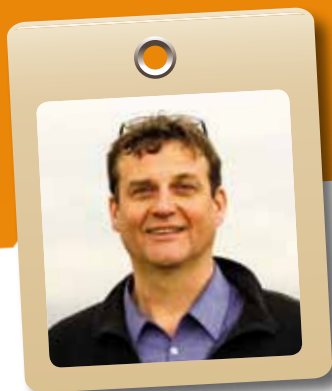
... da se male mačke ne morejo oglašati z rjoventjem, lahko pa predejo?

... da je puma skoraj enako velika kot leopard, a ne spada med velike mačke, ker lahko prede?

... da imajo mačke dolge in ukrivljene podočnike — zobe, s katerimi lahko zdrobijo hrbtenico ujete živali?

... da velike mačke počivajo z iztegnjenimi šapami, rep pa položijo nazaj?

Meteorolog

Aleš Poredoš,
meteorolog

Ljudje se že od nekdaj oziramo v nebo, da bi dognali, ali se obeta sončen ali deževen dan. Še danes je tako, ne glede na to, ali se odpravljamo na izlet ali pa je naš poklic tak, da smo še posebej odvisni od naravnih okoliščin. Zato npr. na letališčih spremljajo vremenske razmere 24 ur na dan, kmetje pa jim prilagajajo dnevna opravila. Vsi pa spremljamo po različnih medijih vremensko napoved, ki jo za nas večkrat dnevno pripravljajo naši meteorologi iz Agencije Republike Slovenije za okolje. Med njimi lahko po radiu slišite odločen glas meteorologa Aleša Poredoša, ki pravi, da se za vsako vremensko napovedjo skriva cela znanost.

➡ *Vremenske napovedi so danes bolj zanesljive, ker so računalniški programi zmogljivejši in omogočajo podrobnejše preračune zbranih podatkov o ozračju.*

KAJ JE VREMENSKA NAPOVED?

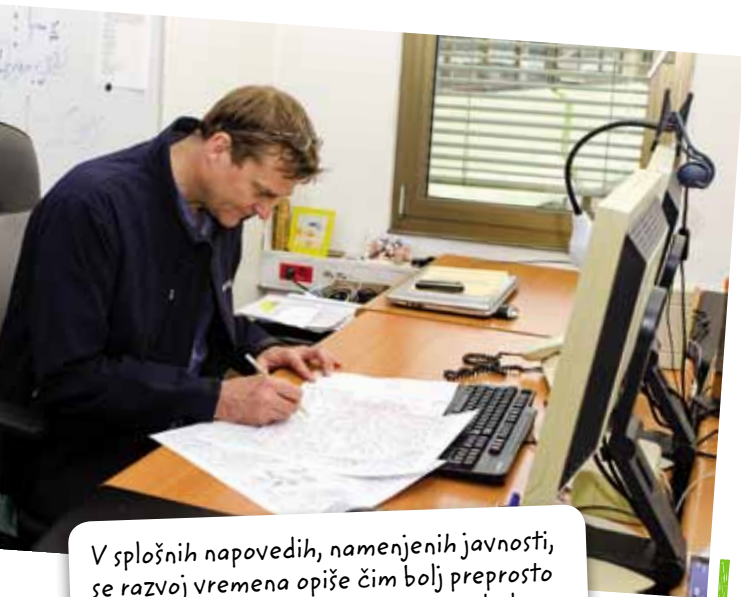
Aleš Poredoš pravi, da je z vremensko napovedjo podobno kot pri obisku zdravnika. Najprej ugotavljajo stanje v ozračju, opravljajo meritve in zbirajo podatke. Potem jih analizirajo in na podlagi tega sledi **prognoza vremena**. Meteorolog takrat na podlagi izkušenj, fizikalnih zakonitosti in izračunov napove, kako se bodo odvijali vremenski sistemi v naslednjih urah. Zbrane podatke in prognozo interpretira oz. posreduje v javnost, pa naj bodo to Uprava za zaščito in reševanje, Civilna zaščita ali splošni uporabniki (hribolazec, šofer, agronom ...).

Na strehi sedeža Agencije za okolje v Ljubljani so merilniki sončnega sevanja, ki nenehno merijo dolgo- in kratkovalovno sevanje ter difuzno in direktno sevanje.

MED NARAVO, FIZIKO IN RAČUNALNIKI

Razvoj računalniških programov je pripomogel, da je delo meteorologov kar se da natančno in točno. V ozračju nenehno potekajo razni fizikalni procesi, iz katerih znajo meteorologi izluščiti temeljne zakonitosti, na katerih potem slonijo njihove napovedi. Vremenske napovedi temeljijo na računalniških modelih, ki niso nič drugega kot **v računske enačbe pretvorjeni podatki**.

V splošnih napovedih, namenjenih javnosti, se razvoj vremena opiše čim bolj preprosto (npr. Jutri bo oblačno s sneženjem, dodana je slička snežinke in oblaka).

➔ Še pred kakimi dvajsetimi leti so bili najbolj zmogljivi računalniki na svetu v lasti predvsem vojske in meteorologov.

Slovenija leži na stičišču štirih zelo različnih podnebnih tipov: alpskega, dinarsko-gorskega, sredozemskega in celinskega. Vsi vplivajo na hitre spremembe in pestrost dogajanja v ozračju, zato je vremenska napoved, še posebej za daljše obdobje, res zahtevna naloga.

S pogledom v oblake ne moremo napovedati vremena, vidimo samo trenutno stanje, ki se lahko hitro spremeni, še posebej poleti ali v gorah. Za vsako tehtno napoved potrebujemo podatke o dogajanju v ozračju nad Evropo in širše.

Za vremensko napoved so pomembni tudi podatki anemometra, ki meri hitrost vetra.

KAKŠNO POLETJE NAS ČAKA?

Kaj ne bi bilo krasno, če bi lahko že danes vedeli, kdaj se odpraviti na morje? Žal pa nobena taka napoved niti znanstveno niti statistično ne vzdrži. V **Evropskem centru za srednjeročne vremenske prognoze**, ki je nastal v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, operativno izračunavajo desetdnevne, petnajstdnevne prognoze, pa tudi sezonske, a pri slednjih gre za zelo široka in posplošena predvidevanja. Lahko predvidijo le, da bo poletje v povprečju za kako stopinjo toplejše kot lansko, pa tudi to se lahko hitro spremeni. Kot tudi ni bilo mogoče napovedati ujme in žleda ter poplav, ki so Slovenijo zelo prizadeli v zadnji zimi.

FOTOGRAFIJE: MATEJ ZALAR

Meteorologi za različne medije pripravljajo vremenske karte, na katerih so prikazane fronte, oblačnost, padavine ...

➔ Za jutranjo vremensko napoved za naslednje dni meteorologi pregledajo podatke, ki so se zbirali od prejšnjega dne od 12. ure naprej. Dežurni prognostik pa za območje Slovenije razlaga podatke, zbrane od polnoči naprej.

Kaj so oblaki?

Zemljo obdaja **ozračje** ali **atmosfera**. **Oblaki so množica drobnih vodnih kapljic ali ledenih kristalčkov**, ki lebdijo v zraku in so **manjši od 0,01 milimetra**. Zaradi Sončevega sevanja in ogrevanja Zemljine površine voda izhlapeva in se dviga v ozračje kot vodna para. Voda, ki je izhlapela, se ohlaja in zbira v oblake, ki nato Zemlji vračajo vodo. **Tako v naravi kroži voda.**

Kako nastanejo?

Oblaki nastanejo, ko se vodna para zgosti na majhnih prašnih delcih, ki so v zraku. Vodna para se zgosti v vodne kapljice ali ledene kristalčke, kadar se vlažen zrak ohlaja. Zrak pa se ohlaja takrat, ko se dviga. **Pogoj za nastanek oblakov je dviganje zraka. Če pozorno opazujemo oblike in barve oblakov, lahko napovemo, kako se bo spreminjalo vreme.**

Vrste oblakov

- Najvišje na nebu se podijo ledeni mrenasti ali koprenasti oblaki, ki jim pravimo **cirusi**. Visoki beli oblački so največkrat prvi znanilci poslabšanja vremena. V ljudski govorici jim pravimo tudi ovčice.
- V srednje visoki zračni plasti so slojasti ali plastoviti oblaki iz vode in ledu, ki jim pravimo **stratusi**. Sivi plastoviti oblaki, ki prekrijejo nebo, da ne vidimo Sonca, so zagotovo prinašalci dežja ali snega.
- V spodnjem nadstropju ozračja se pojavljajo težki kopasti oblaki z imenom **kumulusi**. Nizki in težki vodni oblaki imajo najbolj nenavadne in pestre oblike. Kljub grozečemu videzu niso vedno prinašalci padavin. Med njimi je najbolj nenavaden **nevihtni oblak** ali **kumulonimbus**. Ta nastane v sloju nizkih oblakov, a se razvije v višino vse do sloja visokih oblakov. Zgornji ledeni del tega velikanskega kopastega oblaka je po navadi sploščen in je podoben nakovalu.

Prepoznavaj oblake

Nadmorska višina

8000 m

3

6000 m

6

2000 m

1

8

1 kUMULONimBUSi

2

4

5

9

10

Oblaki – znanilci vremena

Zaradi velike oddaljenosti se nam zdi, da so oblaki počasni, vendar **potujejo s hitrostjo nad 100 kilometrov na uro**. Oblaki so zanesljivo znamenje nemira, ki se dogaja v zraku, in naznanjajo spremembo vremena.

Svetovna meteorološka organizacija loči 10 vrst oblakov:

1 kUMULONimBUSi

so značilni nevihtni oblaki, ki prinašajo nevihte in plohe (slika v ozadju).

2 CiRUSi

so visoki mrenasti oblaki, ki oznanjajo poslabšanje vremena.

3 CiROSTRATUSi

so ledeni plastoviti in koprenasti oblaki visoko na nebu.

4 CiROKUMULUSi

so visoki in ledeni, a majhni kopasti oblački (ovčice).

5 ALTOKUMULUSi

so srednje visoki kopasti oblaki.

6 ALTOSTRATUSi

so srednje visoki, sivi plastoviti oblaki iz ledu in vode.

7 NimbOSTRATUSi

so nizki in gosti slojasti oblaki, iz katerih dežuje ali sneži.

8 STRATOKUMULUSi

so kopasto-slojasti vodni oblaki v nižjih plasteh ozračja.

9 kUMULUSi

so gosti kopasti oblaki, sestavljeni iz vodne pare.

10 STRATUSi

so nizki slojeviti oblaki, ki prinašajo dež ali sneg.

Vlasta Mlakar

Odvisnost

Človeško telo in človekova duševnost sta občutljiva, ranljiva. Če smo deležni premalo varnosti, pozornosti in ljubezni, se ne smemo odmakniti v neresničen, varljiv, na videz popoln svet, ki tolaži in blaži bolečine. Naučiti se moramo spoprijeti z žalostjo in jo premagati. V na videz popolnem svetu, ki ni pravi, se človek lahko pretirano naveže na določene snovi ali pa spremeni svoje obnašanje in izgubi stik z resničnostjo in s soljudmi.

Zasvojenost oziroma odvisnost

Zasvojenost je stanje, v katerem človek ni svoboden. Najbolj pogosto smo lahko zasvojeni z različnimi snovmi. Na žalost so tudi otroci lahko žrtve hudih oblik zasvojenosti. Že zelo zgodaj lahko postanejo odvisni od nikotina, alkohola in celo mamil. Vendar te nevarne snovi niso edine grožnje, ki lahko zasvojijo in škodujejo rasti, razvoju. Oblik

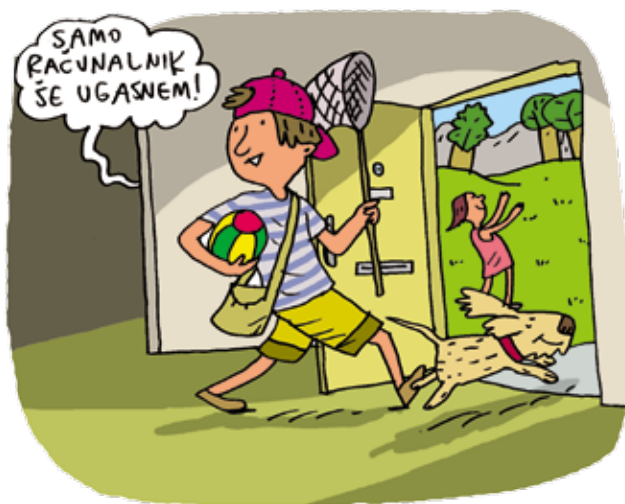

odvisnosti je ogromno. Lahko smo odvisni od želje po igračah, od televizije, od čokolade, tudi od tega, da moramo povsod zmagati ali imeti prvo in zadnjo besedo. Ko zaradi zasvojenosti spremenimo svoje obnašanje, govorimo o **vedenjski zasvojenosti**. Tako kot je veliko škodljivih snovi, je tudi veliko nevarnih vedenjskih vzorcev, ki nas lahko zasvojijo. Lahko postanemo odvisni od prenejanja ali stradanja, lahko se prepustimo igram na srečo, iščemo prijatelje prek spleta ali pa »ne moremo« zdržati brez računalniških igrice.

Zasvojenost z računalniškimi igricami

Računalnik je odlično orodje. Marsikdaj nam je v veliko pomoč, vendar je, tako kot lopata, orodje. Delo z lopato krepi mišice, pretirano igranje računalniških igric pa hitro vodi v zasvojenost. Pri igranju igric hlastamo za varljivim občutkom moči in zmagoslavja. Z junaki, ki jih »vodimo« z nekaj malega ročne spretnosti in z neznatno uporabo možganov, premagujemo ovire in težave, ki pa niso resnične. Delo z lopato je drugačno.

Pravi in nepravi prijatelji

Igricam podobne pasti so tudi različna družabna omrežja, na katerih si lahko »pridobimo prijatelje«. So to res pravi prijatelji? Jim sploh lahko gledamo v oči? Jim res lahko zaupamo? So zares ob nas, kadar smo potrebni njihove toplote, pozornosti, objema? Pravega, resničnega prijatelja je težje najti kakor milijon »spletnih«.

Čas za izklop

Kadar začnemo računalniku dajati prednost pred resničnim življenjem in ljudmi, je čas, da razmislimo, saj nas neresničnost lahko potegne v začaran krog, v katerem so občutki zmage, uspeha in zadovoljstva nični, ker jih ne moremo deliti z nikomer razen z ekranom. Tipke za izklop ni težko pritisniti.

Zasvojenost lahko preprečimo

Vsi: majhni, večji in odrasli, potrebujejo varnost, ljubezen in pozornost svojih bližnjih. Bližnji nas morajo notranje pomirjati, da ne bomo podlegli škodljivim dražljajem, ki lahko vodijo v zasvojenost. Otrokom, ki se še učijo izražati misli, čustva in opažanja, morajo starejši prisluhniti, jih pri tem spoštovati, usmerjati in jim pomagati. Občutek odrinjenosti je lahko nevarna podlaga za odvisnost. Vedeti moramo, da vse želje niso uresničljive, čeprav dobre vile obstajajo. V vseh nas so, kadar drug drugemu izkazujemo pozornost, ljubezen in sočutje.

Ali veš?

- S pretiranim igranjem računalniških igric izgubljaš dragoceni čas in imaš slabšo koncentracijo.
- Redna in zdrava prehrana bistveno bolje vpliva na zunanji videz kakor pretirano in nezdravo odrekanje hrani.
- Starši ne morejo rešiti vseh težav.
- Bližnji so tisti, ki jim lahko zaupamo, kaj čutimo.
- Kadar smo nemirni, slabovoljni, nam pomagajo fizično delo, tek ali sprehod v naravi, šport ...

ta mesec

OPAZUJEM IN RAZISKUJEM

MAREC

april

Gozdna podrast zacveti

Teloh, podlesna vetrnica, jetrnik, pljučnik in še mnoge druge rastline v podrasti listnatih gozdov spomladi hitro poženejo in zacvetijo. Tako izkoristijo sončno svetlobo, še preden drevesa ozelenijo in se svetlobne razmere na gozdnih tleh poslabšajo. Hitro spomladansko rast jim omogočijo zaloge hrane, ki so si jih v podzemnih delih nakopičile v prejšnjem letu.

Rdeči škratci se zbirajo

Rdeče škratce zlahka prepoznamo po izrazitem rdeč-črnem vzorcu na hrbtu. Spomladi se na stotine mladih in odraslih škratev druži v ogromne gruč. Najpogosteje jih opazimo na deblih lip. Parijo se aprila. Samček in samička se med parjenjem povežeta z zadki in ostaneta tako povezana tudi po več dni. Škratci so rastlinojedci: hranijo se predvsem z rastlinskimi sokovi.

Prvi pomladni dan

Pomladno enakonočje bo letos **20. marca**. Na ta dan bo Sonce na nebu navidezno točno nad ekvatorjem. Nad obzorjem bo toliko časa kot pod obzorjem, torej bo dan približno enako dolg kot noč. S pomladnim enakonočjem se v naših krajih začne pomlad.

Žabe se objemajo

Ste že kdaj videli, kako večja žaba nosi na hrbtu manjšo? To je prizor v času parjenja: manjša žaba je samec, ki prižet k samici čaka, da bo ta odložila jajčeca (mreste). Samček potem jajčeca sproti oplojuje. Žabe se pariyo spomladi. Takrat se množično selijo na mokrišča, kjer odlagajo mreste. Veliko jih žalostno konča na cestah – pod avtomobilskimi gumami.

FOTOGRAFIJA: SHUTTERSTOCK, ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ

Tinka Bačič

ODPILJENO DOBRA PONUDBA!

-16 %
+ BREZPLAČNA
FEBRUARSKA
ŠTEVILKA!

Sedem številčk za ceno šestih + darilo

- Zanimivi natečaji, ustvarjalne delavnice
- vsak mesec hudi posterji in kartice NAJ zvezdnikov
- 4 dodatne strani Vesele šole

POLLETNA NAROČNINA
PLAČATE 6 ŠTEVILK, PREJMETE JIH 7!

MARCA DARILLO

**POLEG
ZANIMIVE
VSEBINE
ODLIČNO
DARILLO:**
obesek Šnofi

NOVO!

8 STRANI VEČ

glasbene legende, filmi,
odraščanje ...

IZKORISTITE UGODNOSTI OB POLLETJU!

- 16 % nižja cena
- prikupno darilo in koristne priloge
- februarška številka brezplačno (6 + 1)

NAROČITE ŠE DANES:

www.mladinska.com/akcija-pil

080 11 08

Da, naročam revijo

☒ **Pil:** 23,94 € polletna naročnina za naročnike na domu (28,50 € polletna cena v prosti prodaji)

PROSIMO, VPIŠITE PODATKE:

Ime in priimek otroka		*Datum rojstva otroka	
Naslov otroka			
Poštna št.	Pošta		
Ime in priimek plačnika			
Vpišite sorodstveno razmerje (starši, stari starši ...)			
Naslov (vpišite samo, če se razlikuje od otrokovega)		Poštna št.	Pošta
*Datum rojstva plačnika	*E-pošta	*Telefon	*GSM
Datum naročila	Davčna št.	Podpis plačnika	*neobvezni podatki

Ponudba velja do 21. 3. 2014

PRODAJNO-PLAČILNI POGOJI

Darilo bo priloženo marčevski številki revije. Naročnino za drugo polletje bomo zaračunali v 1 obroku brez obresti, letno naročnino zaračunavamo v treh obrokih brez obresti. S podpisom potrjujete, da ste seznanjeni s prodajno-plačilnimi pogoji, ki so natisnjeni na naročilnici, in da ste bili nanje ob nakupu izrecno opozorjeni, ter dovoljate, da Mladinska knjiga Založba, d. d., Mladinska knjiga Igovina, d. o. o., in Gankarjeva založba – Založništvo, d. o. o., z namenom izpolnjevanja ali uveljavljanja pravic iz pogodbenega razmerja in neposrednega trženja vzpostavijo, vzdržujejo in upravljaajo evidenco z vašimi osebnimi podatki za neomejeno časovno obdobje ter posredujejo te podatke za te namene druga družji. Vse navedene družbe zagotavljajo varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov. Kadarkoli lahko pisno ali po telefonu zahtevate, da v 15 dneh trajno ali začasno prenehamo uporabljati vaše osebne podatke za namen neposrednega trženja ter vas o tem v nadaljnjih 5 dneh obvestimo na naše stroške. ☐ Označite z znakom x, če v prihodnje ne želite prejemati promocijskega gradiva. Naročilo/pogodba se sklepa v slovenskem jeziku. Sklenjena pogodba je shranjena v službi oskrbe kupcev Mladinske knjige Založbe, d. d., Slovenska 29, Ljubljana. Naročilo na domači naslov bomo vsako leto obnovili, dokler ga ne boste pisno ali osebno preklicali. Preklic velja za naslednje obračunsko obdobje. Pri sklenitvi pogodbe o dobavi časopisov, revij in periodičnega tiska nimate pravice do odstopa od pogodbe za že prejete izvide. Če kupec ne poravnava zapadlih obveznosti v roku, ki je naveden na poljičnicah, zapade celotna preostala kupnina v takojšnje plačilo ter jo bomo sodno izterjali z zakonskimi zamudnimi obrestmi, pred tem pa bomo pustili petnajstdnevni rok za poravnavo obveznosti. Družba je vpisana v register pri Okrožnem sodišču v Ljubljani pod številko 1/02643/00, osnovni kapital znaša 5.141.149,22 EUR.

Vaši podatki so varni, če naročilnico izpolnite in oddate v poštni nabiralnik ali na pošto; če želite naročilo poslati v zaprti kuverti, lahko naslov izrežete in nalepite na kuvert. Tudi v tem primeru je poštnina za vas brezplačna.

Prosimo, odrežite ✂

Poštnina
plačana.
Pogodba št.
278/1/S.

**MLADINSKA KNJIGA
ZALOŽBA**

Služba oskrbe kupcev

1536 Ljubljana

Naročilo velja do preklica.

fotografija
meseca

NAVADNA ČIGRA spada med pobrežnike. To pomeni, da živi na morskih obalah, ob sladkih vodah ali na mokriščih. Hrani se z ribami in živalmi, ki živijo ob vodi. Plen lovi med letom. To elegantno ptico selivko lahko vidiš tudi pri nas. Mladiči rastejo zelo hitro in so neprestano lačni. Kdo bo dobil žabico?

Na vprašanja odgovarja
Maja Stopar, dr. vet. med.

Dragi dr. Vetko,

zanima me nekaj o
konjih: je vranec pasma
konja ali se tako imenuje le
konje črne barve?

Prosim, da mi odgovoriš.

Zoja

Če sva najbolj natančni, ne eno ne drugo ni povsem pravilno. Vrancji niso konji določene pasme, saj lahko tako imenujemo na primer arabce pa tudi kar nekaj drugih konj. Prav tako to niso le konji črne barve, saj so vrancji lahko tudi temno rjavi konji, ki imajo črno grivo in rep. Vrancji so torej res največkrat konji črne barve, včasih pa tudi ne povsem črni. Vem, tole je kar precej zapleteno. Ampak najlepše stvari v življenju tako ali tako niso nikoli enostavne, kajne? Imaš pa prav, **vranec je konj črne barve, ne pa pasma.**

Naš kanarček ima na vratu, pod
kljunčkom, nekakšno oteklino –
bulo. Pojavila se je pred
dvema dnevoma.

Kaj bi lahko bilo narobe?

L. p.

Luka

Luka, na prvo branje se tole sliši precej resno in bi bilo treba čim prej k veterinarju. Pa vendar razmišljam, ali nisi morda prvič opazil posebnosti prebave pri pticah, ki jo imenujemo golša. Oteklina je lahko le običajen del prebave pri pticah – saj veš, ptice imajo golšo, kjer se mehča hrana. Ali je mogoče, da se je ptica le močno najedla? Opazuj svojega ljubljence. Če oteklina izgine in se občasno spet pojavi (bodi pozoren na hranjenje), je vse v redu. **Če pa oteklina kar vztraja in vztraja, pa le hitro na pregled k veterinarju,** specialistu za eksotične živali, kakršna je tvoja, da ugotovi, ali ne gre morda za kakšno bolezen.

Dragi dr. Vetko!

Doma imamo dve papigi, pa ne
vem, kako naj vem, katera je
katerega spola.

Že vnaprej hvala.

Pia, 8 let

Ja, Pia, tule pa na daljavo tudi jaz ne morem kaj dosti pomagati. Predvidevam, da imaš skobčevki. Sicer obstajajo nekatere zunanje razlike med spoloma, pri večini ptic pa teh razlik ni. Če imaš res skobčevki, malo poglej predel nad kljunčkom, **pri samčkih je običajno obarvan nekoliko modrikasto, pri samički pa rožnato.** Samčki so tudi nekoliko večji in bolj »okroglega« videza. A te razlike so redko očitne in navadno ti mora spol živalce določiti izkušeno oko. Najbolje, da se posvetuješ s kakšnim od rejcev skobčev ali pa povprašaj veterinarja.

Dragi dr. Vetko!

Imam
hiperaktivnega
mačka.
Kako ga lahko
umirim. Pomagaj mi.
Miha

Miha, predvidevam, da imaš mladega mucka. Muce so včasih res lahko zelo igrive in zelo aktivne, kot praviš tudi sam. Vem, da ti tole sedaj ne pomaga prav dosti, a z leti se tudi še tako navihani mački umirijo. Veš, večina lastnikov se kasneje bolj pritožuje, da muc le poležava, se sonči ob oknu in je pravi zaspanec, kot pa da bi se pritoževali nad živahnostjo. Zatorej uživaj s svojim mačkonom, dokler je tako razigran. In saj veš, več se boš z njim igral, bolj se bo utrudil in večji del dneva bo spal.

Dragi dr. Vetko!

Doma imamo muca Strelkota, ponoči je zunaj in zato ne vemo, kje spi. Mami mu je v lekarni kupila zdravilo proti klopom, a ni učinkovalo, saj je, ker je bila dolga, topla jesen, k nam prihajal s tako velikimi klopi, kot je velik fižol. Mi lahko svetuješ pri izbiri zdravila?

Prosim, da mi odgovoriš. Že vnaprej hvala za odgovor.

Zoja, 10 let

Zoja, z zdravilom, ki ste ga nanесли mucku (če je to res zdravilo brez recepta, s pravimi aktivnimi učinkovinami, ki ti ga je predpisal veterinar ali izdala farmacevtka v lekarni, ne kakšen »odganjalec« klopov s police, kjer si lahko sama postrežeš, kar želiš), ni prav nič narobe.

Bolj je problematičen pravilen nanos na suho kožo, ne na dlako, ter upoštevanje navodil. Zdravila proti zunanjim zajedavcem pri mačkah delujejo vedno krajši čas kot pri psih, ker se mačke nenehno ližejo in tako »čistijo« tudi zdravilno učinkovino s kože in dlak. Zdravilo se namreč z mesta nanosa razporedi po koži vsega telesa in shrani v dlačne mešičke. Ko dlake rastejo, zdravilo prepoji kožo in dlako. Tako omogoči, da je učinkovanje zdravila dolgo 3–4 tedne. Pri mačkah je zaradi lizanja delovanje na klope omejeno le na 2 tedna, zato je v sezoni klopov treba zdraviti tako pogosto.

Da se na živali pojavljajo klopi kljub zdravljenju z zdravilom, pa je normalno, saj morajo klopi priti v stik z učinkovino, ki jih ubije. Tudi če je klop velik, je žival zaščitena pred okužbo z boleznimi, ki jih klopi prenašajo, saj klop zdravilo ubije v manj kot 48 urah (v tem času pa lahko popije res nekaj krvi), za prenos bolezni pa je v večini primerov potrebnih več kot 48 ur.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Le redno nanašanje zdravila proti klopom bo zaščitilo tvojo živalco.

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na **moj.planet@mkz.si**. Če je objavljeno tvoje pismo, nam čim prej pošlji svoj naslov, da ti pošljemo nagrado!

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh **www.mladinska.com/mojplanet**.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh: **www.mladinska.com/mojplanet/drvetko**

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

22. marec svetovni dan vode

Voda je nujna za življenje vsakega živega bitja. Prekriva kar 70 odstotkov našega planeta. Kljub temu pa marsikje pitne vode primanjkuje. Slovenija ima izjemno vodno bogastvo in spada v sam vrh po kakovosti vode.

Pitna voda v Sloveniji

Slovenija nima večjih težav s kakovostjo vode. Voda prihaja iz različnih virov, kot so reke, jezera in podzemna voda. Vodo iz teh virov prečistijo, da je zdrava in pitna. Vendar pa so vode na nekaterih območjih še vedno preobremenjene s preveliko količino industrijskih in komunalnih odpadkov. Podzemne vode v Sloveniji vsebujejo preveč nitrata in pesticidov. Kritične točke pitne vode pri nas so v Prekmurju, na Dravskem polju in v Savinjski dolini.

Tekoče, plinasto, trdno

Voda je najpomembnejša sestavina vsakega organizma. Omogoča večino biokemičnih reakcij v organizmih. Molekula vode je sestavljena iz dveh atomov vodika in enega atoma kisika (H_2O). Pojavlja se v treh agregatnih stanjih. Tekoča se na visoki temperaturi spremeni v vodno paro, ohlajena pa v led ali snežinke.

Vodni krog

Voda v naravi nenehno kroži. Ko jo sonce dovolj segreje, se spremeni v plin oz. paro ter izhlapi. Največ je izhlapeva iz morij in oceanov. Voda se dvigne v zrak v obliki vodnih hlapov. Nato se preoblikuje v oblake. Ko se vodni hlapi v oblaku dovolj ohladijo, se spet spremenijo v tekočino. Temu procesu pravimo kondenzacija. Če je temperatura nižja od $0\text{ }^{\circ}\text{C}$, se kapljice spremenijo v snežinke. Voda pade nazaj na Zemljo v obliki dežja, snega ali toče. Nekaj teh padavin vpijejo rastline, večina pa je ponikne globoko v zemljo. V obliki rek in potokov se nato voda vrača nazaj v morja in oceane. Kroženje vode v naravi ohranja življenje na Zemlji.

Poplave – najpogostejša naravna katastrofa

nastanejo zaradi izredno močnih padavin v kratkem času, naglega taljenja snega, zaježitve zaradi zemeljskega

plazu, posedanja tal, dviga gladine podtalnice in še iz mnogih drugih razlogov. Najbolj nevarne poplave pa povzročijo ujme.

Izjemno močne padavine povzročijo hiter porast hudournikov. Voda, ki se premika z veliko silo, uničuje vse, kar ji pride na pot.

Ledena ujma

Letos smo Slovenci doživeli ledeno ujmo. To je bila največja naravna nesreča v zgodovini države. Ledeni oklep je povzročil dve človeški žrtvi in ogromno škodo v gozdovih ter na prometni in energetski infrastrukturi. Celotna škoda še ni točno ocenjena, vendar se giblje med 300 in 500 milijoni evrov.

Vodna bogastva v Sloveniji

V Sloveniji prihajajo vode iz zemeljskih plasti na površje iz približno 5800 izvirov. Imamo več kot 300 stalnih slapov. Stalna mreža rek in potokov meri čez 26.000 km. V Sloveniji se voda zadržuje v okoli 1270 umetnih in naravnih jezerih, barjih, mlakah, močvirjih in mokriščih. Pravo bogastvo pa so Triglavska, Krnska in Kriška ledeniška jezera, Bohinjsko in Blejsko jezero, kraško Divje jezero pri Idriji ter najbolj znano presihajoče Cerkniško jezero.

Posledice v okolju

Vodo uporabljamo v industriji, kmetijstvu, prometu in drugih gospodarskih panogah. Zaradi hitre industrializacije in naraščanja prebivalstva je v zadnjih nekaj desetletjih prišlo do grozovitih posledic v okolju. Največje posledice so zmanjšanje zaloge pitne vode, izginjanje naravnih habitatov za živali in rastline, čezmerno onesnaževanje okolja ter manjša sposobnost samočiščenja vode. Zaradi veliko strupenih snovi v okolju se upočasni ali celo ustavi njihova razgradnja.

ILUSTRACIJE: DAWIJAN STEPANČIČ, FOTOGRAFIJE SHUTTERSTOCK

Človek in voda

Voda je sestavni del človeškega telesa in sestavlja približno dve tretjini človekove telesne teže. Na delovanje telesa ima izreden pomen. Če telo ne prejme dovolj vode, nastanejo motnje v njegovem delovanju. Odrasel človek mora povprečno popiti 2 do 3 litre vode na dan. Če človek izgubi več kot 15 odstotkov telesne teže vode, je lahko zanj to smrtno nevarno.

Ali veš?

- **22. marec je svetovni dan vode.** Glavni namen praznika je opozoriti, da je voda nenadomestljiv naravni vir, ki omogoča življenje in razvoj človeka ter drugih živih organizmov.
- Če bomo uporabljali manj praškov, mehčalcev, čistil in drugih kemikalij, ki vodo močno onesnažijo, bomo zelo pomagali pri ohranjanju čiste vode.
- Z zapiranjem vode med umivanjem zob v minuti privarčujemo 18 l pitne vode.

Želja, da bi ljudje svojo lastnino ali svoje dobrine varovali ali zaščitili pred dosegom nepridipravov, je očitno prastara. A najstarejša ohranjena ključavnica sega v čas okrog leta 750 pr. n. št. Odkrili so jo v ruševinah kraljevske rezidence na območju današnjega Iraka. Slikovne upodobitve sprva lesene ključavnice z zapahi – ki zaradi teže padejo v luknjice ključavnice in jo tako blokirajo – so seveda precej starejše. Nekatere segajo še v čas starega Egipta.

Ključavnica

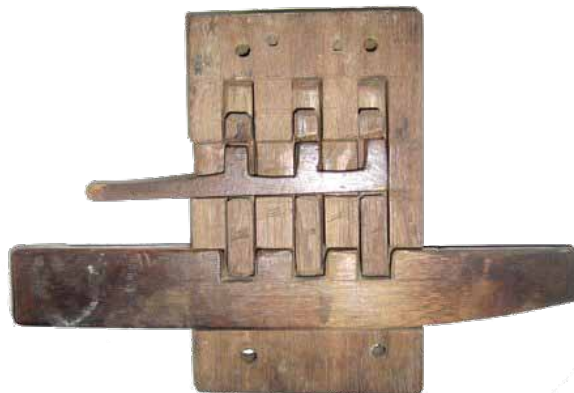

Skoči, zaskoči

V okolici Ingolstadta v Nemčiji so odkrili ključavnico z zaskočno vzmetjo, ki izvira iz 1. stoletja pr. n. št. Delovala je po načelu, ki je še danes v rabi v najrazličnejših **obešankah**. **Odklenemo jih s ključem, ki pritisne na vzmet v notranjosti ključavnice**, kar jo obenem tudi sprosti. Ključavnico s padajočimi zapahi pa sprosti zobati ključ, ki zapaxe preprosto privzdigne.

Ključavnica, ki ne potrebuje ključa

V času starega Rima so obstajali najrazličnejši mehanizmi ključavnic, a so v srednjem veku skoraj brez izjeme utonili v pozabo. Za edini ohranjeni mehanizem iz tega mračnega obdobja zgodovine velja **ključavnica**, ki jo še danes uporabljamo **za zaklepanje notranjih vrat v stanovanjih** in ki nima posebno velikega varovalnega učinka, saj jo brez težav odklenemo tudi brez ključa s pravim profilom, na primer s kosom kovinske žice.

Za varnost bo poskrbljeno

Eno izmed prvih sodobnih varnostnih ključavnic je leta 1784 izumil Anglež Joseph Bramah, ki je zaslovel predvsem kot izumitelj hidravlične tlačilke. Ključne za njegovo ključavnico so kovinske ploščice, ki imajo različno globoke vreze in so krožno razporejene okrog ključavnične luknje. Zobje ključa se seveda prilegajo globini vrezov. Bramahova ključavnica nikoli ni prešla v množično rabo, saj je bila njena izdelava za takratne razmere zapletena in draga, a je bila vsekakor izjemno varna, zato so jo vgrajevali predvsem v trezorje. 67 let je Bramahova ključavnica kljubovala poskusom nasilnega odklepanja, dokler ni leta 1851 podlegla prijemu ameriškega strokovnjaka za ključavnice in izumitelja Alfreda Charlesa Hobbsa. Njegov prijem, ki ključavnico odpre, ne da bi jo poškodoval, ključavničarski servisi uporabljajo še danes.

Ključavnica v ključavnici

Velika večina današnjih ključavnic je cilindričnih – **ključavnica zaklepa, za varnost ali zaščito njenega mehanizma zaklepanja pred nezaželenim ali nedovoljenim vstopom pa**

poskrbi cilinder. Običajno imajo pet ali šest zatičev, zobje ključa pa se morajo prilegati njihovi globini, če hočemo, da se ključavnica zaklepa. Pri zaklepalnih napravah, ki imajo več ključavnic, obstaja glavni ključ, ki zaklepa vse ključavnice skupaj.

Ključavnica, ki piska

Poznamo tudi **elektronske ključavnice**. V nekaterih hotelih dobijo gostje namesto ključa sobe **kartico s čipom**. V čipu so vpisani oziroma shranjeni podatki, v kateri sobi bodo stanovali gostje, kako dolgo bodo ostali v njej in podobno. Ko čitalnik na vratih sobe prepozna, da je kartica s čipom veljavna, lahko gostje vstopijo v razkošje. Taka ključavnica ne zaškrta, samo zapiska.

Da Vinci Learning

MINI kviz

Obkroži pravilno trditev.

1.

Prve ključavnice so poznali že v

- a) starem Egiptu.
- b) starem Iraku.
- c) starem Rimu.

2.

Ena izmed prvih sodobnih varnostnih ključavnic nikoli ni prešla v množično rabo. Zakaj?

- a) Ker je njen izumitelj zaslovel predvsem kot izumitelj hidravlične tlačilke.
- b) Ker je bila njena izdelava za takratne razmere zapletena in draga.
- c) Ker je poskusom nasilnega odklepanja kljubovala samo 67 let.

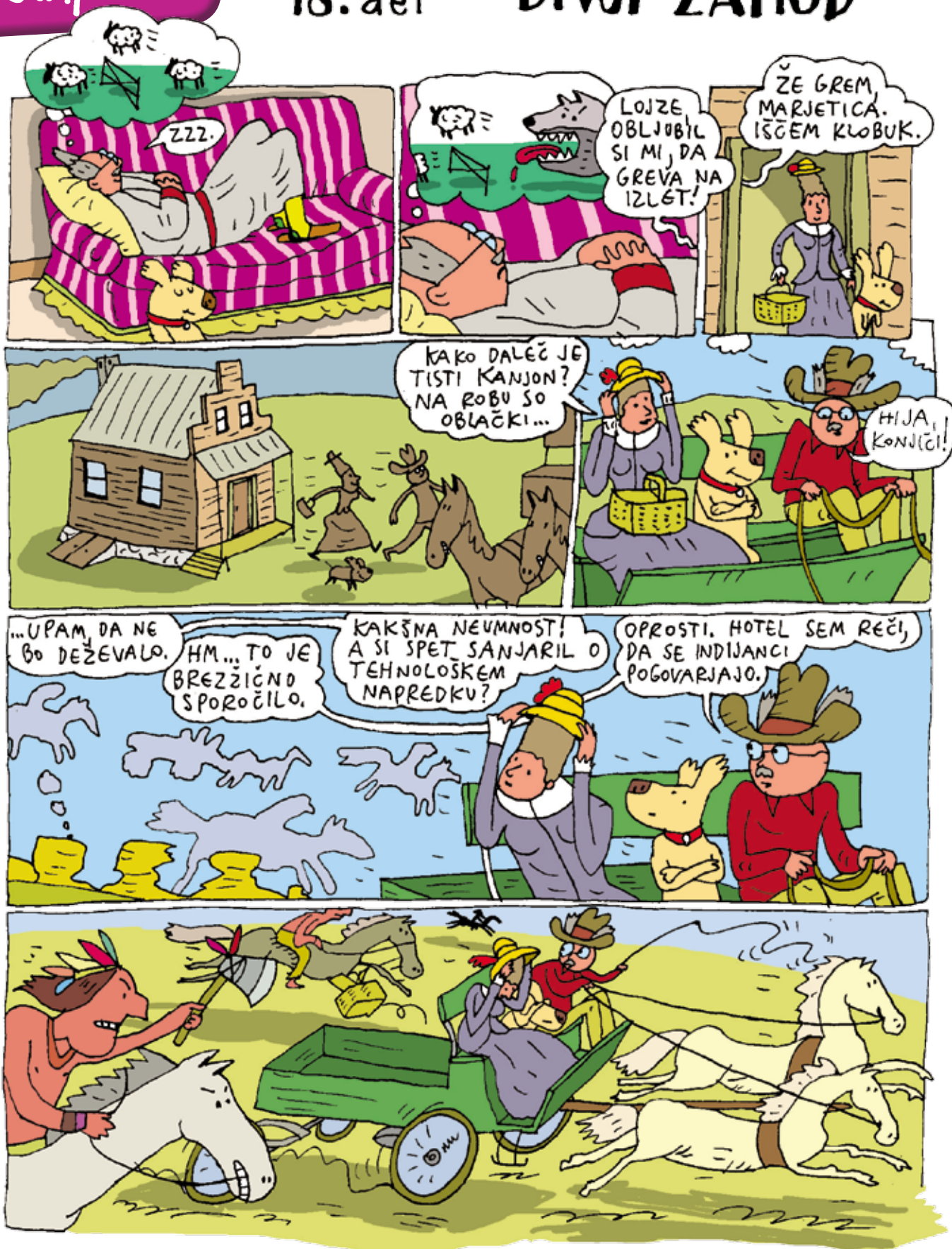
3.

Kaj odklepa elektronsko ključavnico?

- a) Cilinder.
- b) Čip.
- c) Vzmet.

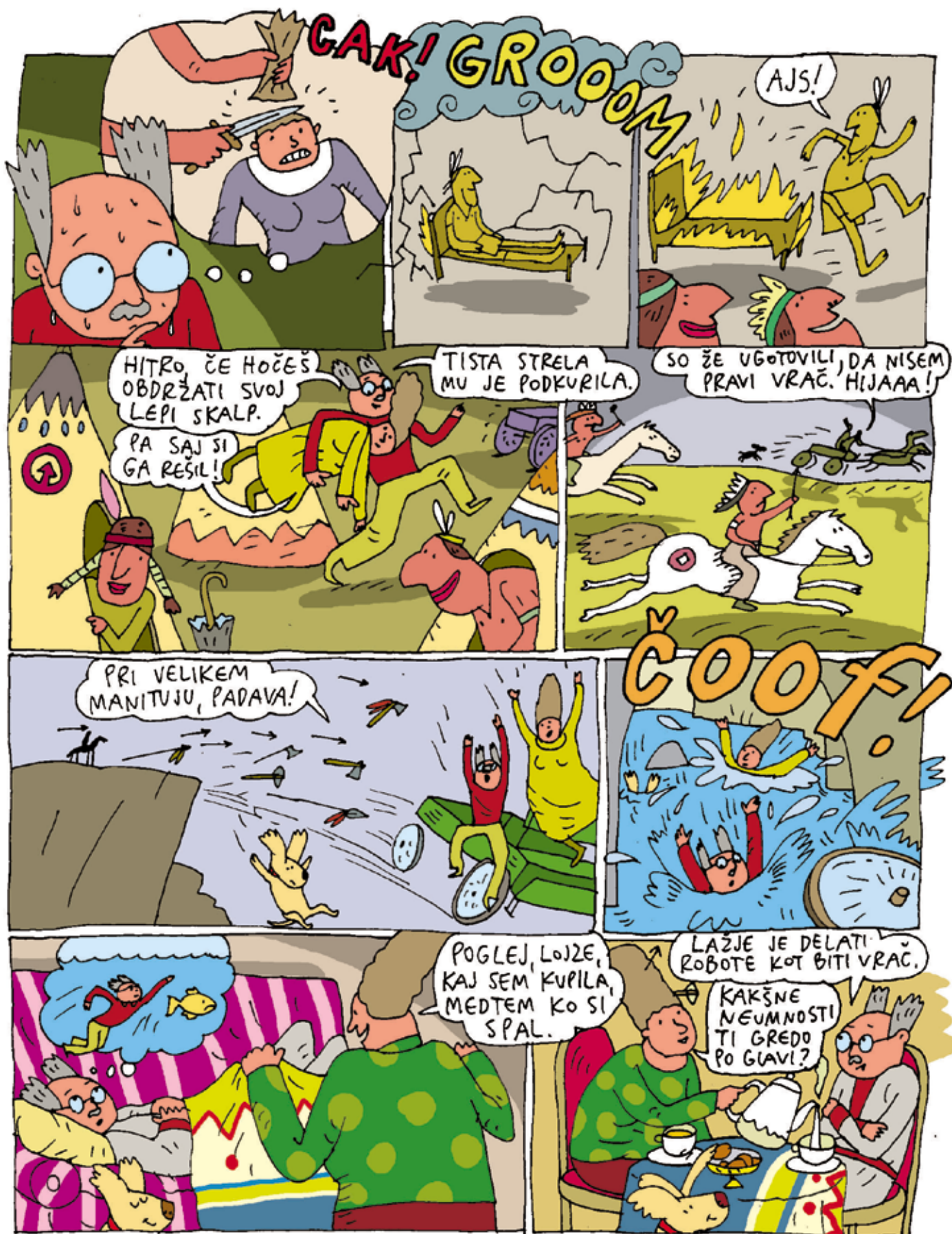

ZA VEČ O KLJUČAVNICI PREKLOPITE NA TV-PROGRAM **DA VINCI LEARNING** ali OBIŠČITE SPLETNO STRAN <http://si.da-vinci-learning.com>.

NAPISALA: NELI KODRIČ FILIPIĆ, NARISAL: DAMIJAN STEPANČIČ

Piran

Pravijo, da je eno izmed treh srednjeveških mest na slovenski obali zraslo na soli. Še danes delujejo Sečoveljske in Strunjanske soline, tiste v Luciji pa so že dolgo izsušene. In zakaj za Piran pravimo, da je podoben Benetkam?

Zvonik cerkve sv. Jurija

Petstoletna vladavina Benečanov

Obzidano mestece je tod stalo že pred 1400 leti. Ljudje so se ukvarjali z ribištvom in s trgovanjem. Prodajali so vino, oljčno olje in zelenjavo. Piran je bil na začetku svobodno mesto, pred nekaj več kot 700 leti pa je postal del Beneške republike. Že res, da so Benetke daleč stran, toda Benečani so bili zelo podjetni in imeli so močno vojsko. Tako so si pridobili oblast na celotni današnji slovenski in na velikem delu hrvaške obale. Za več kot petsto let!

Tri vrste obzidja

Beneški Piran se je hitro širil in postaviti so morali drugo obzidje, pred 600 leti pa še tretje. To je danes najbolj ohranjeno. Pa vendar – zakaj Piranu pravimo pomanjšane Benetke? Seveda Piran ni prepreden z vodnimi kanali, toda oglejte si cerkev sv. Jurija, ki stoji na morskem pečini visoko nad mestom. Njen zvonik je namreč pomanjšana kopija znamenitega beneškega zvonika sv. Marka!

Kjer je danes Tartinijev trg, je bilo nekoč mestno пристanišče.

Nekoč pristanišče, danes glavni trg

V mestu se hitro ujamemo v senčen labirint ozkih ulic. Pravo nasprotje pa je prostoren Tartinijev trg. Nastal je šele pred dobrimi sto leti, nekoč pa je bil na tem mestu mandrač – mestno pristanišče z ribiškim vrvežem. Zasuli so ga zaradi smradu in nesnage, ki je povzročala bolezni.

Kdo je bil Giuseppe Tartini?

Na novem trgu so postavili nekaj novih zgradb – največja je sodna palača, zraven pa stoji mestna hiša. Nezgrešljiva je tudi rdeča zgradba, ki je eden najlepših spominov na beneško vladavino. Imenujejo jo kar Benečanka. Med najstarejšimi je tudi rojstna hiša Giuseppeja Tartinija, velikega skladatelja in virtuozna na violini. Večino svojega življenja je preživel drugod, violino pa se je naučil igrati v Piranu in Kopru. Na trgu so mu postavili bronast kip.

O podvodnem morskem svetu

Med sprehodom po piranski Punti, kot pravijo ozkemu rtu, pridemo do največjega slovenskega svetilnika. Konec Piranskega polotoka imenujejo tudi rt Madona. Zaradi bogatega podvodnega življenja je zaščiten kot naravni spomenik. Kako so nekoč raziskovali morje, si lahko ogledamo v Muzeju podvodnih dejavnosti. Še posebej zanimiva je zbirka potapljaških starin. Prve potapljaške obleke so bile bolj podobne vesoljskim skafandrom, tehtale pa so lahko celo sto kilogramov! Z njimi niso plavali, temveč hodili po morskem dnu, zato so bile obtežene.

Piran

Grb občine Piran

V Muzeju podvodnih dejavnosti se poučimo o zgodovini potapljanja.

Izlet lahko končamo v **Akvariju Piran**. Pred nekaj leti so ga obnovili in danes si lahko v 28 akvarijih ogledamo skoraj vse podvodne živali, ki plavajo – ali ždijo – v slovenskem morju. Med njimi so tudi zobata morena, električni skat, nenevarni morski pes in želva kareta.

Ali veš?

- V Piranu je začel leta 1909 voziti **prvi trolejbus** v naših krajih. Čez tri leta ga je nadomestil tramvaj. Ob obali je vozil od Tartinijevega trga do Lucije.
- Na mestu današnjega svetilnika na piranski Punti naj bi mornarjem **pot z ognjem** kazali že v antičnih časih. Morda je prav zato Piran dobil svoje ime. *Pyr* namreč v stari grščini pomeni ogenj.

Ljudem, ki so radovedni, skoraj nikoli ni dolgčas. Seveda pri tem ne govorimo o tistih, ki svoj nos vtikajo v življenje drugih in na veliko opravljajo. To pač ni lepa lastnost, takšni naj najprej pomerejo pred svojim pragom, kajne? Govorimo o tistih, ki jih marsikaj zanima, ki se stvari lotijo sami od sebe in ki radi raziskujejo. Si radoveden?

1. S starši se odpravite v jamo, kjer so nekoč prebivali jamski ljudje.

- *** Sledim drugim. Če kdo kaj odkrije, je prav zanimivo.
- ** Kako neskončno zanimivo! Prevoham vsak kotiček.
- *** A lahko, na kolenih vas prosim, raje ostanem doma?!

2. V šoli se učite, kako so živeli v srednjem veku.

- *** Briga me, kako so živeli nekoč.
- ** Sledim snovi, ker bom moral to znati za test.
- * Poslušam z našpičenimi ušesi. Res so živeli drugače kot danes!

3. Mama pride na nenavadno zamisel – da bi doma jedli polže.

- *** Naj ona pokuša, kar hoče, jaz za živo glavo ne bom.
- * Malo nenavadno, res. A zberem pogum in vsaj poskusim.
- ** Če nikogar od domačih ne pobere, še sam spravim po grlu enega polža.

4. Te kdaj kakšna stvar toliko zanima, da jo greš raziskovat sam od sebe?

- * Toliko stvari me zanima! Brskam po knjigah, gledam oddaje ...
- ** Poslušam tisto, kar se učimo v šoli, potem hočem pa mir.
- *** Še tisto, kar se učimo v šoli, mi je odveč.

5. Kakšen je zate idealen dan, če ga moraš preživeti sam?

- * Potepanje po neznanem, odkrivanje novih stvari.
- *** Buljenje v TV ali igranje računalniških iger.
- ** Brskanje po internetu, revijah, knjigah.

Barbara Jarc

Od 5 do 8 zvezdic

RADOVEDNEŽ

Od 9 do 12 zvezdic

SLEDILEC

Od 13 do 15 zvezdic

ZDOLGOČASENEC

Ooo, ti pa si radoveden, kaj? Super! Očitno vedno najdeš stvari, ki te zanimajo, in jih potem z veseljem raziskuješ – v živo ali vsaj v knjigah. Verjetno ti je zato redko dolgčas, pa še koga potegneš v pustolovščine! Upamo le, da se pri tem ne spuščаш v nevarnosti; pri raziskovanju razvalin se namreč lahko tudi poškodujemo, zato je to dobro početi v družbi odraslih.

Si precej radoveden, a nimaš nič proti, če ti kdo zanimivosti ponudi na pladnju. Ne spraviš se tako hitro sam od sebe raziskovat starega gradu ali jame, ampak raje vidiš, da te tam kdo vodi ali da si o tem kaj prebereš. Tudi to je radovednost in tudi tebi je najbrž redko dolgčas. Radovednost oziroma vedoželjnost pa je lepa lastnost, ker tako postanemo bolj razgledani.

Nisi ravno radoveden duh. Namesto potepanja po neznanem ali prebiranja zanimivosti imaš raje mir. Morda gledaš televizijo ali igraš računalniške igre. No, tudi s tem ni nič narobe, če le poskrbiš, da pri tem razmigavaš možgane (da ti ne zakrni). Poskusi najti kaj, kar te zanima – potem te bo radovednost sama gnala v raziskovanje. Navdušenje je lahko nalezljivo! :)

Cvetijo in dišijo

1

Cvetice s fotografij vpiši v zgornji lik. Nato črke prenesi še v spodnjega. Med njimi raste ena, ki je zdravilna rastlina. Katera?

1	3	17	25	8	21	11	22	13	24	5
2	20	10	28	12	15	2	18	7		
3	9	19	26	O	4	23	1	16		
4	6	27	14							

2

4

3

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

Sestavil: Jože Petelin

Zdravilno rož'co napiši na dopisnico in jo pošlji najpozneje **do 31. marca 2014** na naslov: Moj planet, 1536 Ljubljana. Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Med praviimi odgovori bomo izžrebali dva nagrajenca, ki bosta prejela knjigo. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Ime nagrajencev bo objavljeno na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v aprilski številki Mojega planeta.

RAČJI kviz

sive celice

- 1. Raca na fotografiji je**
R mandarinka.
V mlakarica.
H kanadska gos.

- 2. Odrasla mlakarica tehta približno**
A od 1 do 1 kg in pol.
I 500 g.
P 2,5 kg.

- 3. Samice so**
T bolj pisane od samcev.
R enako barvite kot samci.
L rjavkaste barve.

- 4. Samci imajo**
O zelen kljun.
A rdeč kljun.
E rumen kljun.

- 5. Vratni obroč bele barve imajo samo**
N samci.
U mladiči.
M samice

- 6. Mlakarico lahko vidimo**
N samo v živalskem vrtu.
T ob rekah in jezerih v Sloveniji.
O v Afriki in Aziji.

- 7. Račja stopala imajo**
R tri prste.
N dva prsta in plavalno kožico.
I štiri prste in plavalno kožico.

- 8. Kmalu po izvalitvi mladiči**
N hodijo in plavajo.
A zapustijo mater.
O prvič poletijo.

Rešitev:

Maja Bajželj

Zakaj se Umi

Uma je tigrasta muca z navihanim pogledom. Čeprav zna nadvse prikupno zlesti v naročje in kar sije od zdravja, je že dva meseca v zavetišču za zapuščene živali. Poleg nje nov dom išče več kot dvajset drugih prikupnih muc in nič ne kaže, da jim bo kmalu uspelo najti stalne skrbnike. Kako je prišlo do tega?

Leglo, iz katerega izhaja Uma, šteje dva mačja samca in dve samici. Vsi štirje mladiči so se nekega poletnega popoldneva znašli v kartonasti škatli na parkirišču nakupovalnega središča. K sreči jih je opazila 10-letna Tina in v hipu prepričala svojo mamo, da je njihovo življenje pomembnejše od sobotnih nakupov.

Če naletiš na zapuščeno mačko, o tem takoj obvesti bližnje zavetišče. Če je poškodovana, pokliči **Center za obveščanje (112)**.

V zavetišču

Tako se je Uma s svojima bratcema in sestrico znašla v zavetišču, kjer so prav lepo poskrbeli zanje. Očedili so jih, jih veterinarsko pregledali in jim priskrbeli primerno hrano. Veterinar je ocenil, da so mladiči stari dva meseca. Zaradi svoje ljubkosti so v nekaj tednih odšli v nov dom prav vsi – razen Ume. Zavetišče je namreč medtem sprejelo veliko novih zavrženih mačk in Uma je vedno težje pritegnila pozornost obiskovalcev.

Usoda muc

Čudovita muca, ki si zasluži topel in varen dom, danes zgolj živetari v zavetišču samo zato, ker je bila nekomu odveč. Mogoče si je nekdo zaželel imeti ljubke mačje mladiče in se je po nekaj tednih odločil, da ne želi oziroma ne zmore več skrbeti zanje. Ali pa ni preprečil gonitve svoje mačke in se je nezaželenega mačjega legla čim prej znebil na nezakonit način. Tako v zavetiščih pri nas in po svetu letno pristane na tisoče mačk. Nekatere čaka še krutejša usoda: življenje izgubijo zaradi nesreč v prometu, zastrupitve ali bolezni. Mačka je človekova tesna sopotnica že več tisoč let in žalostno je, da je tak konec vse, kar ji privoščimo.

Vendarle obstaja rešitev

Naraščanje števila zavrženih mačk najučinkoviteje preprečimo s sterilizacijo mačjih samic oziroma kastracijo mačjih samcev. Po tem kirurškem posegu, ki ga opravi veterinar, se mačka ne more več razmnoževati in tako se izognemo vedno novim leglom mladičev.

Mačk, ki iščejo nov dom, je veliko več kot ljudi, ki so pripravljeni primerno skrbeti zanje.

godi krivica

Več o sterilizaciji in kastraciji

- Sterilizacija oz. kastracija dobro vpliva na zdravje živali, saj zmanjšuje možnost razvoja nevarnih bolezni in vnetij.
- Mačka se po posegu ne zredi, če ima kakovostno prehrano in se dovolj giblje.
- Dobro je spremljati akcije veterinarskih ambulant po vsej Sloveniji, ki ponujajo sterilizacijo in kastracijo po ugodnejši ceni.

Pomisli

Ena sama mačka ima lahko v letu dni od deset do dvajset mladičev. Predstavlja si, kaj se zgodi, če se samo pri eni hiši pet mačk nenadzorovano pari z enim mačjim samcem. V enem letu lahko dobimo okoli 100 mačjih mladičev, ki so prepuščeni životarjenju na cesti in jih v najboljšem primeru doleti Umina usoda.

Kaj še lahko storiš?

Ko se v družini odločite, da ste pripravljeni medse sprejeti novega člana, se ponj odpravite v zavetišče za zapuščene živali. Mogoče tam srečate tigrasto Umo, mogoče pa njene sive, bele, oranžne in črne mačje prijateljice, ki si ravno tako zaslužijo brezskrbno, zdravo in ljubezni polno življenje.

Povej naprej!

Nuša Ema Miklavc
Društvo za zaščito živali Ljubljana

Zdaj veš, da:

- s sterilizacijo in kastracijo živali, ki imajo lastnika, omogočimo vsaki zapuščen živali več možnosti za posvojitev;
- prostoživečim, tj. nikogaršnjim mačkam, s sterilizacijo in kastracijo omogočimo varnejše in znosnejše življenje ter dobro počutje, saj jim po posegu ni več treba neprestano skrbeti za mladiče.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Tove Jansson

KOMET PRIHAJA

Mumini so pristrčna pravljica bitja, nekakšni trolčki. Na prvi pogled so videti kot pomanjšani nilski konji z belimi krznenimi kožuščki, velikimi gobčki in repi, ki imajo na koncu čopek. Čeprav so mumini stari že več kot sedemdeset let, so še vedno očarljivi in bodo navdušili tudi današnje otroke. Ob 100. obletnici rojstva Tove Jansson je knjiga *Komet prihaja* končno izšla tudi v slovenščini v imenitnem prevodu Nade Grošelj.

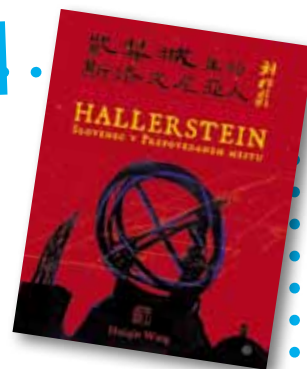
Švedska pisateljica in ilustratorka Tove Jansson (1914–2001) je leta 1942 ustvarila prve zgodbe o muminih, in sicer v obliki serije stripov. Pozneje je nastalo mnogo knjig o teh priljubljenih junakih, ki spadajo v klasiko mladinske književnosti. Prevedene so v več kot trideset jezikov, nekatere so izšle tudi v slovenščini, denimo *Čarodejev klobuk*, *Vražja kresna noč*, *Zima v Mumindolu*, *Nevidni otrok* in druge zgodbe. Te čudovite podobe in besedila, polna nežnega humorja, so zaznamovali marsikatero otroštvo.

INFORMACIJE IN NAROČANJE:
080 12 05 ali www.emka.si

Huiqin Wang

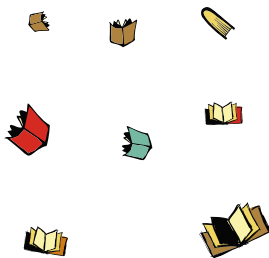
HALLERSTEIN

Avtorska slikanica Huiqin Wang govori o slovenski legendarni osebnosti Hallersteinu – Liu Songlingu, ki se je rodil leta 1703 v plemiški družini v Mengšu. Leta 1739 je kot mladi znanstvenik, jezuit, z dobrim znanjem matematike in astronomije pripotoval na Kitajsko ter se predal učenju kitajščine in kaligrafije. Mladi kitajski cesar Qianlong ga je povabil k sebi na dvor, kjer je postal vodja skupine astronomov. Hallerstein je bil astronom, matematik, zgodovinar, geograf in diplomat. V takratnem času je bil zaradi svojih odkritij in raziskovanj ter pisanja eden največjih učenjakov na svetu. Slikanica je napisana v slovenskem in kitajskem jeziku, tako da bodo Hallersteina in zgodovino lahko spoznavali slovenski in kitajski otroci. Ob njej se bodo lahko učili obeh jezikov in občudovali čudovite slike Huiqin Wang. Pri ilustriranju je uporabila stare kitajske tehnike slikanja na papir, izdelan iz posebne vrste trave.

Knjižno drevo

Poišči:

KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV, DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVJI MOJ PLANET

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____
(ime in priimek)

(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pismih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

**NAGRAJENCI IZ
FEBRUARSKE ŠTEVILKE
REVJE MOJ PLANET**

OPIČJA KRIŽANKA

Rešitev: **Lori**

Majico Moj planet
prejmeta **Jakob
Krajnc** iz Malečnika
Jeannine-Natne
Učakar iz Litije.

Nagradi bomo poslali po pošti.
**Nagrajencema iskreno
čestitamo!**

STAR NOVO PAPIR ZA UPANJE

3. izvedba

17. MAREC - 30. APRIL 2014

dinos

ebm.si/papir

Star papir bo tudi letošnjo pomlad prinesel novo upanje

Društvo Ekologi brez meja skupaj s podjetjem Dinos pripravljajo že tretjo izvedbo akcije Star papir za novo upanje 2014, ki bo potekala med 17. marcem in 30. aprilom 2014 in bo zagotovila ena največjih slovenskih dobrodelno okoljevarstvenih akcij letos.

VABLJENI!

Organizatorji vabijo k zbiranju starega papirja vse ustanove in posameznike. **Ustanove se morajo zaradi zagotavljanja zabojsnikov in odvoza na akcijo obvezno prijaviti**, za posameznike pa prijava ni potrebna in lahko papir oddajo na eno izmed **zbirnih točk: ebm.si/papir**. Vzgojno-izobraževalna ustanova, ki bo zbrala največ papirja, prejme za svoj trud tudi **posebno nagrado**.

Na sredini akcije, **v soboto, 12. aprila 2014**, bodo organizatorji izpeljali prav **poseben dogodek**, na katerem se bo gradila skulptura iz starega papirja. Na ta dan bodo odprte tudi vse poslovalnice podjetja Dinos, ki bodo tudi sicer v času akcije posebne zbirne točke za papir.

MI ZBIRAMO!

S pomočjo zbranega papirja bomo pomagali vsem prijavljenim vzgojno-izobraževalnim ustanovam, v natečaju izbranemu projektu, ki bo s svojo idejo naši družbi največ prispeval in nadaljnjim projektom Društva Ekologi brez meja.

Zbirne točke postanejo vse prijavljene ustanove (ebm.si/papir), ki bodo zbrale več kot 800 kg starega papirja.

moj planet

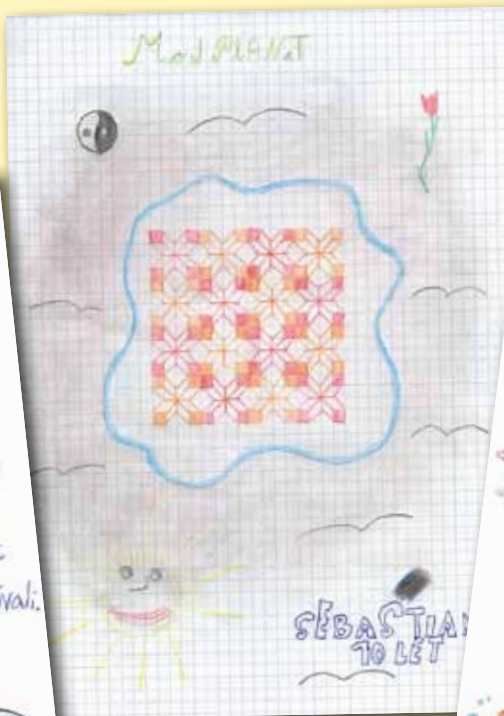

Ali veste da ste odlična revija in zelo poučna? Prosila bi vas, da v naslednji številki objavite kaj več o delfinih, saj so moje najljubše živali.

Hvala že vnaprej!

MOJ PLANET

SEBASTIAN
10 LET

VAŠA REVUJA MI JE VZREDNO VEČ.
TO PA ZATO, KER JE V NJEJ OPISANIH
VELIKO ZANIMIVIH ŽIVALI.
HKRAT PA JE ZELO POUČNA IN
ZANEMIVA. IZ NJE SEM SE VELIKO
NAUČILA.

clara
11 let

moj planet

PROMENJAM VAŠO REVUJO IN IZ NJE
SEM IZVEDELA KAR VELIKO.

PROSILA BI VAS, ČE BI LAHKO
NAPISALI ČLANEK O KONJU
SAJ JE KONJ MOJA NAJLJUBŠA
ŽIVAL

moj planet

Drogi MOJ PLANET! Se resnično rada učim iz vaše revije.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.
Zelo mi všeče, da imate to revijo, da se lahko učim iz nje.

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa objavljamo še več vaših pisem.

V reviji objavljena pisma, fotografije in druge prispevke bomo nagradili. Pošljite jih na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali moj.planet@mkz.si. Ne pozabite pripisati svojih podatkov. Če boste poslali svojo fotografijo, ne pozabite priložiti dovoljenja staršev ali drugih skrbnikov, da se strinjajo z objavo fotografije. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa lahko tudi **pišete dr. Vetku**, zastavite vprašanje, sporočite svoje mnenje ter glasujete za poster.

Uredništvo Mojega planeta

Hvala za vaša pisma, pohvale in predloge, ki jih tako pridno pošiljate!

Lepotica in zver

Big Band RTV Slovenija
Anika Horvat in Klemen Klemen
Dirigent: Lojze Krajncan

Big Band RTV Slovenija pripravlja prav poseben koncert, koncert z naslovom Lepotica in zver. Kot solistka bo nastopila Anika Horvat, ki z Big Bandom sodeluje že veliko let, poleg tega pa je z njim posnela tudi dva albuma – Uro brez kazalcev in Nihče ne ve. Na albumu Ura brez kazalcev iz leta 1998 je Anika z Big Bandom nastopila celo kot najmlajša vokalna solistka. Anika Horvat je zdaj že uveljavljena vokalistka, dobitnica številnih nagrad in priznanj, predvsem pa je vedno dobre volje in pripravljena na nove izzive. Prav to bomo doživeli tudi na tokratnem koncertu, saj se bo kot drugi solist z Big Bandom RTV Slovenija predstavil Trnovčan in raper po duši Klemen Klemen.

Anike smo z Big Bandom že vajeni, deljenje odra z rapersko, zdaj že lahko rečemo, legendo pa bo nekaj novega in posebnega. Na koncertu bomo slišali tako nove različice evergreenov kot Klemnove uspešnice, seveda pa ne bo manjkalo tudi duetov obeh solistov – kakšnih ... to pa naj za zdaj ostane še skrivnost. Izdamo samo še to, da se bodo glasbenikom na odru pridružili tudi plesalci Gašper Kunšek, Žigan Krajncan in Alex Tesch.

Linhartova dvorana, Cankarjev dom
Petek, 28. marec 2014
Ob 20.00

Prihodnji mesec v Mojem planetu

22. april, dan Zemlje

Laboratorijske živali

Vidnost planetov

Naslednja številka izide
15. aprila.

Moj kviz

So trditve pravilne?
Kaj praviš?

Kviz po marčni številki

1.

Vse živali se razmnožujejo spolno.

DRŽI

NE DRŽI

6.

Ublek je snov, ki je lahko v tekočem ali trdnem stanju.

DRŽI

NE DRŽI

2.

Lignji se lahko pariyo tudi dva tedna skupaj.

DRŽI

NE DRŽI

7.

90 odstotkov površja Zemlje je prekritih z vodo.

DRŽI

NE DRŽI

3.

Najdaljša reka na svetu je Amazonka.

DRŽI

NE DRŽI

8.

Prvi pomladanski dan bo 20. aprila.

DRŽI

NE DRŽI

4.

Piranu pravimo tudi pomanjšani Rim.

DRŽI

NE DRŽI

9.

Mačke imajo lahko na leto tudi do dvajset mladičkov.

DRŽI

NE DRŽI

5.

Oblaki nastajajo, ko se zrak spušča.

DRŽI

NE DRŽI

10.

Strokovnjaku, ki napoveduje vreme, pravimo meteorolog.

DRŽI

NE DRŽI

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, marec 2014, leto 9 • Na leto izide 12 števil. • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednik uprave MKZ: Peter Tomšič • Glavni urednik področja Založništvo: Bojan Švigelj • Odgovorna urednica: Senja Požar • Urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Naslov uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskana naklada: 7.000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke za naročnike v šoli je 3,90 €, za individualne naročnike 4,16 €, v prosti prodaji 4,95 €. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravnava vnaprej in znaša 99,60 €. • DDV in poštšina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravilno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštšina plačana pri pošti 1102 Ljubljana. • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 18. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Monika Jagodič Gobec, monika.jagodic@mkz.si • Vodja službe Marketing in oglasno trženje: Martina Dolgan • Oseba, odgovorna za oglaševalske vsebine: Martina Dolgan, vodja službe Marketing in oglasno trženje. • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mkz.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Revijo sofinancirata Javna agencija za knjigo RS in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. • Elektronska pošta: moj.planet@mkz.si • Spletne strani: www.mladinska.com/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglašnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna iz naslova razpisa za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

Podarite svojemu otroku
otročtvo, polno domišljije,
ustvarjalnosti in zabave!

Ob vpisu komplet
PIKA NOGAVIČKA in
RUBIKOVA KOCKA

samo
1€

Pika Nogavička - najlepše zgodbe
vsakega otroštva!

Redna cena kompleta ~~35,85€~~

Prihranite kar 34 €

Rubikova kocka - najbolj
prodajana igrača na svetu!

V otroškem knjižnem
klubu Ciciklub vam
zagotavljamo:

Strokovno izbor knjig
za otroke od rojstva do
9. leta starosti

Vedno najmanj
20 % popusta
za nakup knjig!

Vsako četrletje
brezplačen
katalog!

Bogat izbor iger
in igrač, CD-jev
za otroke ...

SLOVENIJA, kot je še ni bilo!

ALIVEŠ,
kje bi iskal
podvodni Triglav?
38 m globoko v
Piranskem zalivu

ALIVEŠ,
da Triglavski narodni
park obišče letno kar
1,6 milijona ljudi?

NOVO

Atlas SLOVENIJE

za osnovne in srednje šole

ZA ŠOLO IN DOM

ALIVEŠ,
kje v Sloveniji lahko na istem
kraju spomladi in jeseni
loviš ribe, poleti sušiš seno,
pozimi pa drsaš?

Na Cerkniškem jezeru

**Najsodobnejša predstavitev
geografskih procesov
in Slovenije po pokrajinah**

- Več kot 130 prvič objavljenih zemljevidov
- Največja zbirka tematskih zemljevidov Slovenije doslej
- 13 vrhunskih ilustracij prereзов Zemljinega površja